

FÖRSTAINSTANSRÄTTENS DOM (andra avdelningen)
den 15 januari 2003 *

I mål T-171/01,

Institut de l'audiovisuel et des télécommunications en Europe (IDATE),
Montpellier (Frankrike), företrätt av advokaten H. Calvet, med delgivningsadress
i Luxemburg,

sökande,

mot

Europeiska gemenskapernas kommission, företrädd av M. Wolfcarius och
M. Shotter, båda i egenskap av ombud, biträdda av advokaten J.-L. Fagnart,
med delgivningsadress i Luxemburg,

svarande,

angående en talan, i första hand om fastställelse av att uttrycket ersättnings-
grundande kostnader som kommissionen skall stå för, i den mening som avses i
det avtal som har slutits mellan kommissionen och sökanden inom ramen för
programmet Trans-European Telecommunications Networks, omfattar alla
kostnader som sökandens underleverantörer har fakturerat med stöd av detta

* Rättegångsspråk: franska.

avtal, och i andra hand om ersättning för den skada som sökanden uppger att den har lidit till följd av de fel som kommissionen begick vid fullgörandet av avtalet,

meddelar

FÖRSTAINSTANSRÄTTEN (andra avdelningen)

sammansatt av ordföranden R.M. Moura Ramos samt domarna J. Pirrung och A.W.H. Meij,

justitiesekreterare: H. Jung,

med hänsyn till det skriftliga förfarandet och efter förhandlingen den 15 maj 2002,

följande

Dom

Bakgrund och förfarande

- 1 Institutet för audiovisuella medier och telekommunikation i Europa (IDATE) är en enligt fransk rätt bildad organisation utan vinstsyfte, vars verksamhet regleras genom lagen av den 1 juli 1901. Organisationen har till syfte att bidra och medverka till kontroll av utvecklingen av informations- och kommunikationsmedel i Europa.

- 2 Inom ramen för gemenskapsprogrammet Trans-European Telecommunications Networks ingicks den 28 mars 1996 mellan IDATE och kommissionen avtal nr 45504, benämnt Dissemination of EuroISDN Benefits for SMEs (nedan kallat avtalet eller det omtvistade avtalet).

- 3 Enligt bilaga I till avtalet åtog sig IDATE att i alla medlemsstater inom Europeiska unionen anordna seminarier för att ge information och råd till små och medelstora företag om fördelarna med att använda Euro-ISDN.

- 4 Enligt artikel 4.2 i avtalet, i dess lydelse enligt tillägg nr 1 av den 5 september 1996, åtog sig kommissionen att ersätta 50,85 procent av kostnaderna för att fullgöra avtalet, dock högst med 1 125 563 ecu.

- 5 I artikel 12 i avtalet föreskrivs att det är fransk lag som skall vara tillämplig på avtalet och att det är Europeiska gemenskapernas förstainstansrätt och, vid överklagande, Europeiska gemenskapernas domstol som är behöriga domstolar för att avgöra alla tvister mellan kommissionen och IDATE angående avtalets giltighet, tolkning eller fullgörelse.

- 6 Vid fullgörandet av avtalet anlidade IDATE underleverantörer, i enlighet med artikel 5 i avtalet. IDATE betalade underleverantörerna 50,85 procent av de kostnader som dessa hade haft för att fullgöra avtalen om underleverans och som togs med i de fakturor som underleverantörerna tillställde organisationen. IDATE fakturerade underleverantörerna för resterande kostnader.

- 7 Den 27 februari 1998 tillställde IDATE kommissionen slutrapporten om fullgörelsen av avtalet, samt den slutliga sammanställningen av de kostnader som hade uppkommit till följd av avtalet. Till den slutliga kostnadssammanställningen bifogades alla de fakturor som IDATE:s underleverantörer hade utfärdat.
- 8 I skrivelse av den 23 mars 1998 svarade kommissionen IDATE att underleverantörerna inte var parter i avtalet, och den förklarade varför den inte accepterade att betala alla de fakturor som underleverantörerna hade utfärdat.
- 9 Kommissionen godkände till slut den slutliga sammanställning av kostnaderna för att fullgöra avtalet som IDATE hade tillställt kommissionen den 10 juli 1998. I denna handling gjorde IDATE gällande en sammanlagd kostnad på 2 275 000 ecu, varav 2 019 565 ecu avsåg underleveranser.
- 10 I skrivelse av den 5 november 1998 informerade kommissionen IDATE om att den hade företagit en avräkning mellan det belopp som kommissionen enligt avtalet var skyldig att betala för de prestationer som hade utförts av en av IDATE:s underleverantörer, bolaget MARI Group Ltd (nedan kallat MARI), och det belopp som den hade att återkräva hos MARI med stöd av andra avtal.
- 11 Med anledning av denna avräkning betalade kommissionen, i början av år 1999, ut den resterande delen av det föreskrivna gemenskapsbidraget till IDATE.
- 12 Efter denna utbetalning uppdrog kommissionen åt en godkänd extern revisionsbyrå att granska fullgörelsen av det omtvistade avtalet. Enligt rapporten från denna granskning är den del av kostnaderna som underleverantörerna hade

fakturerat IDATE för och som avräknats mot de belopp som IDATE fakturerade sina underleverantörer inte ersättningsgrundande i den mening som avses i avtalet. IDATE bestred slutsatserna i rapporten genom skrivelser av den 15 november 1999 och av den 14 februari 2000.

- 13 Kommissionen fann i skrivelse av den 25 juli 2000, med hänvisning till slutsatserna i rapporten, att de kostnader för underleverans som IDATE hade fakturerats för, men som IDATE faktiskt inte betalat, inte kunde beaktas vid upprättandet av den slutliga finansiella utvärderingen av avtalet. Kommissionen begärde följaktligen att 504 745 euro skulle återbetalas, varvid den förklarade att den omständigheten att en del av kostnaderna för underleveranser inte kunde ersättas uteslutande berodde på att IDATE tolkade avtalsvillkoren på ett felaktigt sätt.
- 14 Sökanden väckte förevarande talan genom ansökan som inkom till förstainstansrättens kansli den 25 juli 2001. Det skriftliga förfarandet avslutades den 10 januari 2002.
- 15 Förstainstansrätten (andra avdelningen) beslutade, på grundval av referentens rapport, att ordna ett informellt möte mellan parterna och att inleda det muntliga förfarandet.
- 16 Den 27 mars 2002 utfärdade kommissionen en faktura enligt vilken sökanden var skyldig att betala 506 539,35 euro, vilket motsvarade den kostnadsdel som kommissionen inte ansåg var ersättningsgrundande.
- 17 Förstainstansrätten höll ett informellt möte med parterna den 15 maj 2002. Parterna utvecklade dessutom sin talan och svarade på förstainstansrättens frågor vid förhandlingen samma dag.

Parternas yrkanden

18 Sökanden har yrkat att förstainstansrätten

— i första hand skall förklara att uttrycket ersättningsgrundande kostnader som kommissionen skall stå för i den mening som avses i avtalet omfattar alla kostnader som sökandens underleverantörer har fakturerat denne för med stöd av avtalet,

— i andra hand skall förplikta kommissionen att betala 503 662 euro till sökanden som ersättning för den skada som sökanden har lidit till följd av de fel som kommissionen begick vid fullgörandet av avtalet, och följaktligen slå fast att avräkning skall ske mellan detta belopp och de 503 662 euro som sökanden skulle återbetala till kommissionen enligt samma avtal, och

— förplikta kommissionen att ersätta rättegångskostnaderna.

19 Kommissionen har yrkat att förstainstansrätten skall

— avvisa talan,

Upptagande till sakprövning

Parternas argument

- 23 Kommissionen har hävdat att sökanden inte har något direkt och faktiskt intresse av att dess talan bifalls. Kommissionen har påpekat att den förklaring som sökanden har begärt att förstainstansrätten skall avge skulle göra det möjligt för sökanden att motsätta sig den av kommissionen tillkännagivna avräkningen mellan sökandens skuld och dess eventuella fordringar hos kommissionen. Svaranden anser att en sådan avräkning endast är en ren spekulatio, eftersom sökanden inte har gjort gällande att den kan ha fordringar hos kommissionen.
- 24 Sökanden har gjort gällande att dess förstahandsyrkande kan tas upp till sakprövning. Sökanden har hänvisat till en skrivelse från kommissionen av den 20 april 2001, i vilken kommissionen ger uttryck för sin avsikt att fullfölja återkravet avseende det belopp som sökanden var skyldig institutionen enligt avtalet, och hävdat att den har ett faktiskt intresse av att utverka ett avgörande av tvisten mellan denne och kommissionen. Sökanden har dessutom understrukt att den är motpart eller underleverantör inom ramen för flera avtal med stöd av vilka den har rätt till betalning av kommissionen.

Förstainstansrättens bedömning

- 25 Det är ostridigt att den fråga som har ställts till domstolen, som rör tolkningen av uttrycket ersättningsgrundande kostnader i den mening som avses i det omtvistade avtalet, avser de förpliktelser som följer av avtalet (domstolens dom av den 18 december 1986 i mål 426/85, kommissionen mot Zoubek, REG 1986, s. 4057, punkt 11, och av den 20 februari 1997 i mål C-114/94, IDE mot kommissionen, REG 1997, s. I-803, punkt 82).

- 26 Sökanden har dessutom ett faktiskt intresse av att utverka ett avgörande av tvisten mellan denne och kommissionen.
- 27 Såsom sökanden har understrukt, vilket inte har emotsagts av kommissionen, är sökanden nämligen motpart eller underleverantör inom ramen för flera avtal med stöd av vilka den har rätt till betalning av kommissionen. Vidare hade kommissionen, i en skrivelse som den sände till sökanden den 20 april 2001, redan underrättat denne om kommissionens avsikt att företa en avräkning mellan sökandens skuld till och eventuella fordringar hos kommissionen.
- 28 Den 27 mars 2002 utfärdade kommissionen dessutom en faktura enligt vilken sökanden var skyldig att betala ett belopp motsvarande den kostnadsdel som kommissionen inte ansåg var ersättningsgrundande.
- 29 Denna talan kan följaktligen tas upp till sakprövning såvitt avser sökandens förstahandsyrkande.

Prövning i sak

Parternas argument

- 30 Sökanden har gjort gällande att uttrycket ersättningsgrundande kostnader som kommissionen skall stå för i den mening som avses i avtalet omfattar alla kostnader som sökandens underleverantörer har fakturerat denne för med stöd av avtalet.

- 31 Till stöd för sitt påstående har sökanden för det första hävdad att en sådan tolkning följer av artikel 1.2 i bilaga II till avtalet, enligt vilken kostnader med anledning av avtalet endast är ersättningsgrundande om de faktiskt har uppkommit, varit nödvändiga för att genomföra projektet, är motiverade och har bestridits under den i avtalet fastställda perioden.
- 32 Sökanden har tillagt att det år 1998 med kommissionens samtycke infördes ett system för att sammanföra alla dess underleverantörers kostnader, genom vilket underleverantörerna fakturerade sökanden för 100 procent av de kostnader som de faktiskt hade haft. Sökanden anser att det följaktligen var logiskt att den blev underleverantörernas fordringsägare för de finansieringar som underleverantörerna tvingades söka. Det är på samma sätt också motiverat att sökanden företar en avräkning mellan dessa fordringar och de kostnader som dess underleverantörer fakturerade denne för och som inte ersattes av kommissionen, dock högst med 49,15 procent.
- 33 För det andra har sökanden hävdad att den tolkning som den förordar är förenlig med avtalets systematik.
- 34 Sökanden har i detta hänseende åberopat att det i det förslag till avtal som kommissionen lade fram i oktober 1995 förutsågs att kostnaderna för att fullgöra avtalet inte bara skulle finansieras genom ett gemenskapsbidrag, utan även genom intäkter och finansieringar som sökanden och dess underleverantörer enligt samma avtal hade åtagit sig att skaffa. Fördelningen av avtalets finansieringar och underleverantörernas deltagande i nämnda finansieringar fastställdes i samarbete med kommissionen och godkändes av denna. Dessutom deltog även underleverantörerna i avtalsförhandlingarna med kommissionen.
- 35 Sökanden har vidare gjort gällande att såväl denne som kommissionen under hela fullgörelsen av avtalet fortsatte att betrakta underleverantörerna som parter i

avtalet, trots att avtalet endast hade undertecknats av sökanden. I enlighet med detta ansåg kommissionen år 1998 att bolaget MARI hade rätt att fordra ett belopp med stöd av avtalet, varigenom den företog en avräkning mellan detta belopp och det belopp som MARI var skyldigt kommissionen enligt andra avtal.

- 36 Vad beträffar sökandens första argument, angående tolkningen av artikel 1.2 i bilaga II till avtalet, har kommissionen gjort gällande att de belopp som inte faktiskt har betalats av sökanden inte kan anses som "faktiska kostnader" i den mening som avses i denna artikel.
- 37 Kommissionen anser att de kostnader som underleverantörerna har haft men som inte har ersatts av sökanden varken kan påföras kommissionen eller omfattas av gemenskapsbidrag, eftersom kommissionen inte har något avtalsförhållande med underleverantörerna.
- 38 Kommissionen har dessutom bestritt giltigheten av sökandens argument att denne vid betalningen av de resterande transaktionerna helt enkelt företog en avräkning mellan kostnaderna enligt de fakturor som hade utfärdats av sökandens underleverantörer och beloppen enligt de fakturor som sökanden själv hade utfärdat och som avsåg de intäkter och finansieringar som sökandens underleverantörer skulle ha skaffat.
- 39 I detta hänseende har kommissionen gjort gällande att sökanden, om denne hade haft intäkter, endast kunde ha använt dem för att helt eller delvis täcka 49,15 procent av de faktiska kostnaderna för projektet, vilket var den andel som sökanden skulle stå för. Kommissionen anser dessutom att det sammanlagda beloppet av intäkterna och kommissionens finansiering inte kan överstiga projektets sammanlagda kostnad. Enligt bilaga II till avtalet kunde sökanden nämligen inte erhålla någon vinst på grund av projektet.

- 40 Kommissionen har påpekat att det under alla omständigheter framgår av den slutliga kostnadssammanställning som IDATE hade bifogat dess skrivelse av den 10 juni 1998 att de seminarier som hade anordnats av underleverantörerna inte inbringade några intäkter.
- 41 Vad beträffar sökandens andra argument, om avtalets systematik, har kommissionen först och främst bestritt uppfattningen att parterna skulle ha betraktat underleverantörerna som parter i avtalet.
- 42 När det gäller den avräkning som företogs i förhållande till bolaget MARI har kommissionen påpekat att den hade en skuld till sökanden och en fordran hos MARI och att MARI å sin sida hade en fordran hos sökanden. Kommissionen har förklarat att MARI accepterade att avstå från sin fordran hos sökanden förutsatt att sökanden accepterade att träda i MARI:s ställe för den skuld som detta bolag hade till kommissionen. Kommissionen anser att detta tillvägagångssätt är en novation i den mening som avses i artikel 1271.2 i franska code civil. Kommissionen har således hävdad att den, sedan sökanden hade blivit gäldenär för den skuld som MARI ursprungligen svarade för, kunde företa en avräkning mellan denna skuld och en del av den fordran som sökanden hade hos kommissionen.
- 43 Vid förhandlingen bekräftade kommissionen, på förstainstansrättens fråga, att den av sökanden hade mottagit fakturor på underleverantörernas utgifter. Kommissionen har dessutom förklarat att den inte bestrider att man verkligen har haft de utgifter som nämns i de av sökanden ingivna kostnadsdeklarationerna (cost-statements). Kommissionen har emellertid understrukit att den inte heller medger att man verkligen har haft dessa utgifter.

Förstainstansrättens bedömning

44 Förstainstansrätten erinrar först om att den, sedan ett mål har anhängiggjorts vid den med stöd av en skiljedomsklausul, skall avgöra tvisten på grundval av den nationella materiella rätt som är tillämplig på avtalet. I enlighet med artikel 12 i det omtvistade avtalet skall fransk rätt tillämpas i detta fall.

45 Av artikel 1161 i franska code civil framgår följande:

”Alla avtalsvillkor skall tolkas tillsammans, så att vart och ett av dem ges den innebörd som följer av rättsakten i dess helhet.”

46 Uttrycket ersättningsgrundande kostnader i den mening som avses i avtalet skall följaktligen tolkas direkt på grundval av de bestämmelser i avtalet som är relevanta i detta mål.

47 Av artikel 1.2 i bilaga II till avtalet framgår följande:

”Med ersättningsgrundande kostnader avses nedannämnda faktiska kostnader, som är nödvändiga för projektet, som kan styrkas och som har uppkommit under den i artikel 2.1 i avtalet fastställda perioden [avtalsperioden]. Efter denna period

begränsas ersättningsgrundande kostnader till kostnader som hänför sig till rapporter, uppföljningar eller utvärderingar som krävs enligt detta avtal.

...

Ersättningsgrundande kostnader kan innefatta alla eller vissa av följande kostnadslag:

— Personal

— Utrustning

— Kostnader för underleverans (third party assistance)

— Resor och måltider (subsistence)

— Förbrukningsartiklar (consumables) och datakostnader

— Andra kostnader

— Allmänna utgifter (overheads).

Kostnaderna utesluter all vinstmarginal och skall fastställas i överensstämmelse med räkenskapsenliga principer, som grundas på historisk kostnad, och i enlighet med de interna regler som avtalsparten tillämpar.

Avtalsparterna får inte förorsaka kostnader som i förhållande till avtalet är överdrivet stora eller omotiverade. Det är inte tillåtet att medräkna kostnader som avser utgifter för saluföring, försäljning eller distribution av varor och tjänster, räntor, avkastning på investerat kapital, reserver för framtida förluster eller skulder eller någon som helst kostnad som avser andra projekt.”

48 I artikel 1.3.3 i bilaga II till det omtvistade avtalet föreskrivs följande:

”Kostnader för underleverantörer och externa tjänster skall anses som ersättningsgrundande kostnader enligt artikel 5 i avtalet.”

49 I artikel 5.1 i avtalet föreskrivs följande:

”Avtalsparten får sluta avtal om underleverans, förutsatt att kommissionen har gett ett skriftligt förhandstillstånd. Under alla förhållanden kan avtalsparten inte befrias från sina skyldigheter enligt avtalet. Avtalsparten skall ålägga varje underleverantör de skyldigheter som avtalsparten själv har enligt avtalet.”

50 I artikel 5.2 anges följande:

”Varje underleverantör åläggs skyldigheter som innebär att kommissionen ges samma rättigheter i fråga om teknisk övervakning och tillträde som den har i förhållande till avtalsparten.”

51 I artikel 6 i avtalet föreskrivs följande:

”6.1 Kommissionen, eller dess ombud, skall i skälig utsträckning ges tillträde till projektets arbetslokaler och till de handlingar som avser förvaltning, utveckling och granskning av projektet....

6.2 Kommissionen, eller dess ombud, skall ha rätt att granska räkenskaperna fram till och med två år efter den dag då avtalet fullgörs eller sägs upp. De skall, alltjämt i skälig utsträckning, ges fullständigt tillträde till projektets arbetslokaler, anställda i projektet, alla handlingar, dataregister och utrustning som rör projektet. Om så är nödvändigt har de rätt att begära att det läggs fram skriftliga bevis i nämnda avseenden.

6.3 Europeiska gemenskapernas revisionsrätt skall under samma period och på samma villkor ha samma rätt att granska räkenskaperna som kommissionen.”

- 52 Enligt sökanden omfattar uttrycket ersättningsgrundande kostnader som kommissionen skall stå för i den mening som avses i avtalet alla kostnader som sökandens underleverantörer har fakturerat denne för med stöd av avtalet. Kommissionen anser emellertid att det inte kan fastställas att den skall stå för de belopp som underleverantörerna har betalat, men som inte har ersatts av sökanden.
- 53 Förstainstansrätten understryker inledningsvis att kommissionen inte har grundat sin ståndpunkt på att det i detta fall inte skulle ha uppkommit några utgifter för underleverantörerna eller på en annan överträdelse av avtalet från sökandens sida. Kommissionen anser nämligen endast att dess ståndpunkt motsvarar en korrekt tolkning av uttrycket ersättningsgrundande kostnader, i den mening som avses i avtalet.
- 54 Uttrycket ersättningsgrundande kostnader, som förekommer i artikel 1.2 i bilaga II till det omtvistade avtalet skall särskilt tolkas mot bakgrund av artikel 1.3.3 i samma bilaga. I sistnämnda bestämmelse föreskrivs uttryckligen att kostnader för underleverans skall anses som ersättningsgrundande kostnader enligt artikel 5 i avtalet. Dessutom föreskrivs det i den senare artikeln just att avtalsparten får sluta avtal om underleverans för att fullgöra projektet, förutsatt att kommissionen har gett ett skriftligt förhandstillstånd.
- 55 Av detta kan den slutsatsen dras att, såvitt avser frågan huruvida de utgifter som har uppkommit vid fullgörandet av det omtvistade avtalet är ersättningsgrundande, det i avtalet inte görs någon åtskillnad mellan utgifter som avtalsparten själv har haft och utgifter som de underleverantörer som omfattas av kommissionens förhandstillstånd har haft.
- 56 Denna tolkning följer även av det omtvistade avtalets systematik. I avtalet föreskrivs nämligen att avtalsparten kan anlita underleverantörer för att uppfylla sina skyldigheter enligt avtalet (se ovan punkt 49). I den mån underleverantö-

terna på detta sätt säkerställer att projektet fullgörs, vilket för övrigt tillkännagavs av kommissionen vid de förhandlingar som ägde rum innan avtalet ingicks, kan de kostnader som de har i detta syfte inte uteslutas från kategorin ersättningsgrundande kostnader.

57 Denna tolkning av avtalet bekräftas av kommissionens handlande gentemot MARI, eftersom den avräkning som kommissionen företog i förhållande till detta bolag faktiskt förutsätter att MARI hade en fordran på kommissionen som var exigibel för att fullgöra det omtvistade avtalet.

58 Under dessa omständigheter skall uttrycket ersättningsgrundande kostnader som kommissionen skall stå för i den mening som avses i det omtvistade avtalet tolkas på så sätt att dessa kostnader omfattar alla kostnader som sökandens underleverantörer har fakturerat denne för med stöd av avtalet, förutsatt att kostnaderna motsvarar utgifter som underleverantörerna verkligen har haft.

59 Denna tolkning fråntar inte kommissionen dess möjlighet att kontrollera att underleverantörernas utgifter vid fullgörandet av avtalet verkligen har uppkommit, eftersom kommissionen enligt avtalet tillerkänns all behörighet att kontrollera att underleverantörerna uppfyller sina skyldigheter.

60 Genom artiklarna 5 och 6, jämförda med varandra, i det omtvistade avtalet säkerställs nämligen möjligheten för kommissionen att kontrollera att underleverantörernas utgifter vid fullgörandet av avtalet verkligen hade uppkommit, på samma sätt som den kontroll kommissionen kan företa i förhållande till

avtalsparten. I artikel 5 föreskrivs att avtalsparten skall ålägga underleverantören de skyldigheter som avtalsparten själv har enligt avtalet. I artikel 6 föreskrivs till och med att kommissionen och revisionsrätten har en omfattande rätt till tillträde till de arbetslokaler och handlingar som avser fullgörelsen av det genom gemenskapsbudgeten finansierade projektet, en tillträdesrätt som följaktligen även omfattar de lokaler och handlingar som används av de godkända underleverantörerna.

- 61 Sökandens förstahandsyrkande skall följaktligen bifallas.
- 62 Det är mot denna bakgrund inte nödvändigt att avgöra huruvida sökandens andrahandsyrkande kan tas upp till sakprövning och huruvida det är välgrundat.

Rättegångskostnader

- 63 Enligt artikel 87.2 i förstainstansrättens rättegångsregler skall tappande part förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna, om detta har yrkats. Sökandena har yrkat att kommissionen skall förpliktas att ersätta samtliga rättegångskostnader. Eftersom kommissionen har tappat målet, skall sökandenas yrkande bifallas.

På dessa grunder beslutar

FÖRSTAINSTANSRÄTTEN (andra avdelningen)

följande dom:

- 1) De ersättningsgrundande kostnader som kommissionen skall stå för i den mening som avses i det omtvistade avtalet omfattar alla kostnader som sökandens underleverantörer har fakturerat denne för med stöd av avtalet.

- 2) Kommissionen skall ersätta rättegångskostnaderna.

Moura Ramos

Pirrung

Meij

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 15 januari 2003.

H. Jung

Justitiesekreterare

R.M. Moura Ramos

Ordförande